

RURAL HUB AS A MODEL OF SOCIO-ECONOMIC STRENGTHENING OF RURAL COMMUNITY

RURALNI HUB KAO MODEL SOCIO-EKONOMSKOG JAČANJA RURALNE ZAJEDNICE

KANTAR, Sandra & SVRZNIJAK, Kristina

Abstract: *This paper presents the formation of the first rural hubs in Croatia. The main purpose of the hub is to develop an inclusive and participatory service learning program that functions as a casual event in the local community. Rural hubs test business ideas and plans to help startups prepare their product or service for the market. The hub's most important goal is the socio-economic empowerment of rural communities through the initiation of micro-entrepreneurial activities using local resources.*

Key words: *rural hub, Croatia, service learning, rural community*

Sažetak: *Ovaj rad prikazuje formiranje prvih ruralnih hubova u Hrvatskoj. Glavna svrha huba je razviti inkluzivni i participativni program društveno korisnog učenja koji funkcionira kao povremeni događaj u lokalnoj zajednici. U ruralnim hubovima se testiraju poslovne ideje i planovi kako bi inicijatori lakše mogli pripremiti svoj proizvod ili uslugu za tržište. Najvažniji cilj huba je socio-ekonomsko jačanje ruralnih zajednica kroz pokretanje mikropoduzetničkih aktivnosti korištenjem lokalnih resursa.*

Ključne riječi: *ruralni hub, Hrvatska, društveno korisno učenje, ruralna zajednica*

Authors' data: Sandra, **Kantar**, dr.sc, Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, skantar@vguk.hr; Kristina, **Svržnjak**, dr.sc., Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, ksvrznjak@vguk.hr

1. Uvod

U ruralnim područjima Republike Hrvatske prevladava prirodno okruženje, seoski okoliš, mala naselja i sela, izdvojena poljoprivredna gospodarstva, s poljoprivredom i šumarstvom kao primarnom djelatnošću. Na žalost, ruralna područja suočavaju se i s brojnim problemima poput depopulacije, starenja stanovništva, fosilizacije pejzaža te generalno sve lošijim socio-ekonomskim pokazateljima koji čine ovaj prostor pasivnim i manje poželjnim za život. Stoga je potrebno integralno razvijati ruralna područja, identificirati i aktivirati lokalne aktere koji će postati pokretači razvoja svog područja, a u tome veliku ulogu ima fleksibilno malo poduzetništvo [2].

Općenito, za razvoj ruralnog područja osobito važnu ulogu ima tzv. ljudski i društveni kapital, odnosno ljudski potencijali, snaga i sposobnost ključnih društvenih aktera na nekom području. Radi se prvenstveno o mladim visokoobrazovanim ljudima koje je važno zadržati u lokalnim ruralnim zajednicama. Na tom tragu, a u okviru Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014. – 2020. Europskog socijalnog fonda pokrenut je projekt „Pop-up ruralni društveno-inovativni hubovi“ s ciljem poticanja razvoja ruralnih lokalnih zajednica kroz pokretanje društveno-inovativnih aktivnosti i lokalne ekonomije te zaustavljanju migracije iz ruralnih u urbane krajeve, naročito visokoobrazovanih mladih ljudi, kako bi se potaknuo održivi ruralni razvoj ukupnog područja. Stoga je cilj ovog rada prikazati koncept rada ruralnih hubova u Međimurskoj županiji u okviru projekta.

2. Što su ruralni hubovi?

Prema Kantar i Svržnjak (2019), ruralni hubovi trebaju biti najvažnije mjesto povezivanja i razmjenjivanja, te dijeljenja ideja i projekata društvene inovacije koje se mogu primijeniti na ruralni svijet [8]. Ruralni hubovi su vrlo rašireni u susjednim zemljama kao što su Italija, Slovenija i Mađarska, a odnedavno je osnovan i ruralni hub u Srbiji u selu Vrmndža. U Hrvatskoj je najpoznatiji Impact hub iz Zagreba, no hubova u ruralnom području za sada nema. Prema Kantar i Svržnjak [4] u Europskoj uniji postoje različite „vrste“ ruralnih hubova:

1. Ruralni poduzetnički hub temelji se na aktivnostima ruralnog gospodarstva s posebnim naglaskom na poljoprivredu.
2. Ruralni socijalni hub reagira na demografske promjene i promiče pitanja socijalne uključenosti u ruralnim područjima poput mladih, žena, migranata, izbjeglica, romskog stanovništva itd.

3. Ruralni digitalni hub nudi fizičke prostore s brzim, pouzdanim pristupom internetu koji pruža čitav niz usluga podrške poslovanju i zajednici u ruralnim područjima.
4. Ruralni kreativni hub je mjesto, bilo fizičko ili virtualno, koje okuplja kreativne ljude.
5. Eko hub temelji se na idejama koje potiču uporabu lokalnih resursa, očuvanju tradicije i prirode.
6. Ostale vrste ruralnih hubova predviđene posebnim karakteristikama i zahtjevima lokalnih ljudi koji žive u ruralnom području.

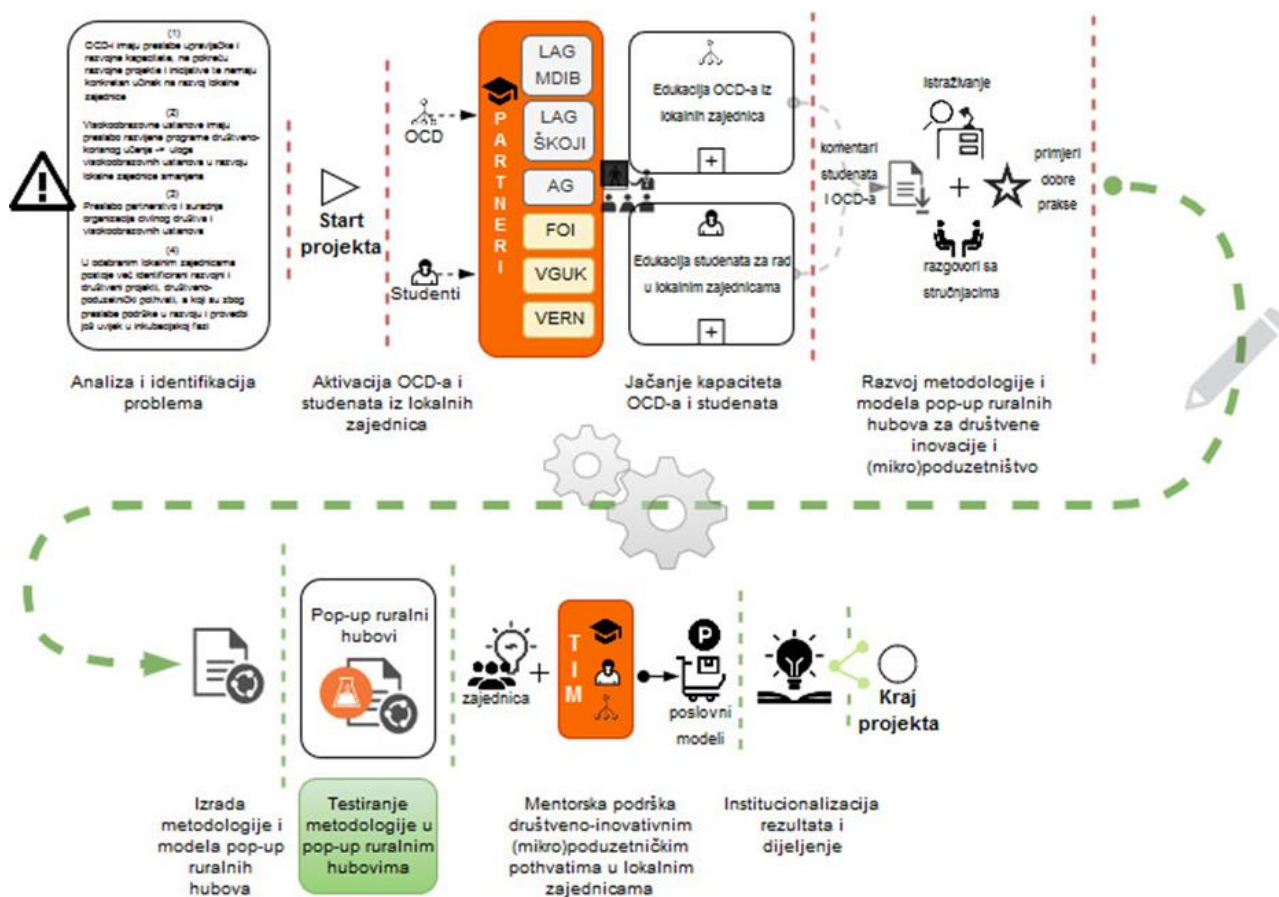
Ruralni hubovi na primjeru ovog projekta zamišljeni su kao model društveno-korisnog učenja koji funkcionira kao povremeno događanje u lokalnoj zajednici, u okviru djelovanja organizacija civilnoga društva na koje se pozivaju svi zainteresirani nositelji razvojnih inicijativa i projekata kako bi ih educirani studenti i stručnjaci iz partnerskih visokoškolskih institucija usmjeravali za pokretanje i/ili razvoj društveno poduzetničkih pothvata. Ovakvi povremeni (pop-up), fleksibilni hubovi omogućavaju umrežavanje, otvoreni, integrirani i multidisciplinarni pristup, aktualne metodologije (poput lean-a), alate i tehnologije. Time se daje podrška novim, ali i postojećim mikropoduzetničkim pothvatima koji će generirati budući socio-ekonomski razvoj lokalnih zajednica. U ovom trenutku ruralni hubovi predstavljaju model koji će, prema pretpostavkama autorica, zaživjeti u ruralnim područjima.

3. Metodologija rada u Ruralnom Hubu

Metodologija rada u hubu prikazana je u shemi 1. i detaljno obrazložena u priručniku za metodologiju. Metodologija rada razrađena je prema etapama rada i uključuje sljedeće aktivnosti: analizu i identifikaciju problema lokalnog područja, aktivaciju organizacija civilnog društva (udruga i sl.) i studenata iz lokalnih zajednica, jačanje njihovih kapaciteta putem edukacija vezanih uz društvene inovacije i mikropoduzetništvo, izradu metodologije i modela za ruralne hubove u obliku priručnika, te mentorsku podršku društvenim inovacijama i mikropoduzetništvu od strane visokoškolskih institucija uključenih u rad huba [6]. Ruralni hub prema navedenoj metodologiji namijenjen je svima koji su zainteresirani za razvoj lokalnih zajednica, dionicima ili žiteljima sela, poduzetnicima, nositeljima OPG-ova, nezaposlenima, lokalnoj vlasti, udrugama, potpornim organizacijama i programima, volonterima, institucijama i svima onima koji bi svoju poduzetničku ideju htjeli pretvoriti u stvarnost i doprinijeti razvoju lokalne zajednice i društva općenito. Prijavom svoje ideje ili poduzetničkog pothvata, za vrijeme trajanja huba, prijavljeni mogu dobiti znanje, iskustvo i podršku u razvoju od strane predstavnika, studenata i

stručnjaka uključenih u projekt. Ruralni hubovi su održani u Maloj Subotici, Štrigovi, Nedelišću, Murskom Središću, itd.

Shema 1: Metodologija rada u ruralnom hubu

Izvor: Grupa autora: POP-UP MEET: Metodologija i modeli razvoja lokalnih zajednica i lokalne ekonomije kroz mobilne (POP-UP) društveno-inovativne ruralne hubove (2018:3)

Tijekom dvije godine trajanja projekta održano je 10 ruralnih hubova u lokalnim zajednicama Međimurske županije, te je u njegovoj provedbi sudjelovalo 12 predstavnika lokalnih udruga, 31 student, 10 aluminja partnerskih visokoškolskih ustanova, te profesori i stručnjaci s partnerskih veleučilišta i fakulteta. Kroz projekt je pružena mentorska podrška 32 poduzetnička projekta iz lokalnih zajednica [7]. Prijavljeni projekti i poduzetničke ideje pokrivala su različita područja kao npr. Turizam i seljački turizam, poljoprivredu, ruralni razvoj, trgovinu, usluge, tehnologiju, inovacije i slično (slika 1). Prijavljene ideje su analizirane, evaluirane i testirane tijekom trajanja hub-a, a prijavitelj ideje ili projekta dobio je potpuno novu perspektivu svoje poduzetničke ideje, odnosno pothvata. Neke poduzetničke ideje i projekti su u trenutku odvijanja huba već postojale, a neke su transformirane i

nadograđene. Bitno je istaknuti da je ruralni hub, koji se trenutno nalazi u eksperimentalnoj fazi, dao veliki doprinos razradi i budućoj implementaciji ideja i projekata u lokalnoj ruralnoj zajednici.

Slika 1: Održani hub u Štrigovi u Međimurju

Izvor:<https://lag-medjimurskidoliibregi.hr/pop-up-ruralni-hub-odrzan-u-strigovi/>

4. Društveni značaj Ruralnih Hubova

Iako su se ruralni hubovi održavali samo u okviru projekta, lokalna zajednica je dobro reagirala na takvu vrst okupljanja i pokazala da želi koristiti hubove za razvoj poduzetničkih inicijativa i za ukupan razvoj lokalne zajednice i ubuduće.

U hubovima su sudjelovali studenti i alumni iz lokalne ruralne zajednice koji su zajedno s nositeljima poduzetničkih ideja, profesorima i stručnjacima pomogli u identifikaciji ekosustava društveno-poduzetničkog pothvata i razradili poslovni model (Lean Canvas), te na taj način testirali poduzetničku inicijativu.

Održavanje hubova u lokalnoj zajednici imao je osim ekonomskog, i veliki društveni značaj zato što je hub predstavljao lokalni društveni događaj i snažnu pomoć od strane stručnjaka, a nositeljima poduzetničkih ideja, studentima i alumnima pružili toliko potrebnu logističku, stručnu i nadasve suradničko-prijateljsku potporu. Općepoznata činjenica je da potencijal studenata i alumnija često nije prepoznat i teško se aktivira u lokalnoj ruralnoj zajednici, a mladi visokoobrazovani ljudi su najvažniji „nositelji“ društvenog kapitala i važno im je dati priliku da taj potencijal i

kapital uvećaju. Stoga se angažiranjem studenata i formiranjem ruralnih hubova može u znatnoj mjeri uvećati društveni kapital neke zajednice, te ga postupno uvećavati i dijeliti sa ostalim članovima zajednice. Društveni kapital u tom smislu označava se kao skup kulturnih osobina koje stvaraju i održavaju međusobno povjerenje i suradnju među članovima određene društvene zajednice [5]. Važno je naglasiti da je društveni kapital ključni čimbenik gospodarskog, društvenog i političkog razvoja, te da ga je važno graditi, posebice u ruralnim zajednicama.

Održavanje hubova je sa sociološkog gledišta inicirao još jedan važan proces a to je društveno korisno učenje [1]. Društveno korisno učenje je učinkovit način povezivanja studenata, veleučilišta i fakulteta s organizacijama civilnog društva i širom društvenom zajednicom. Kroz društveno korisno učenje studenti su primijenili znanja i vještine stečene na studiju za razvoj i provedbu projekata kojima se rješavaju konkretni društveni problemi i poduzetničke inicijative. Ujedno, ruralni hubovi su nadišli svoju prvotnu funkciju radne skupine za provedbu inovativnih projektnih i mikropoduzetničkih aktivnosti i postali sjecišta za suživot i suradnju članova ili dionika toga prostora.

5. Zaključak

Ruralni hubovi trebaju u većoj mjeri zaživjeti u ruralnim područjima Republike Hrvatske zato što ruralno područje pokriva oko 93% teritorija i poduzetničke inicijative koje se tamo odvijaju su nedovoljne za snažniji i od lokalne zajednice podržan socio-ekonomski razvoj. Najvažniji cilj ruralnih hubova je jačanje ruralnih lokalnih zajednica i umrežavanje svih dionika, putem poticanja mikropoduzetničkih inicijativa, koristeći lokalne resurse i potencijale. Ruralni hubovi mogu biti održiv model društveno korisnog učenja i izgradnje društvenog kapitala putem kojeg se može kreirati bolji život u ruralnoj zajednici jer omogućuje povezivanje i dijeljenje među ljudima, idejama, tehnologijama i projektima važnima za seoski svijet.

6. Literatura

- [1] Detelj, K., Kedmenec, I., Vuković, K., (2018) Service Learning as a Lever for Rural Social Entrepreneurship Development in Croatia, Economic and Social Development - 35th International Scientific Conference on Economic and Social Development – "Sustainability from an Economic and Social Perspective" - Book of Proceedings, Ribeiro, H., Naletina, D., da Silva, A. L. (ur.), Lisabon, Portugal, 2018. str. 461-468. Dostupno na: https://www.researchgate.net/profile/Luiza_Kostecka-

Tomaszewska/publication/333093126_ECONOMIC_SECURITY_OF_CHINA_IN_21ST_CENTURY_SWOT_ANALYSIS/links/5cdb2dbc92851c4eaba04b1b/ECONOMIC-SECURITY-OF-CHINA-IN-21ST-CENTURY-SWOT-ANALYSIS.pdf#page=474

- [2] Grupa autora: POP-UP MEET - Metodologija i modeli razvoja lokalnih zajednica i lokalne ekonomije kroz mobilne POP-UP ruralne hubove. ACT GRUPA (2018).
- [3] Javni poziv za organizacije civilnog društva na uključivanje u aktivnosti projekta POP-UP Ruralni hubovi. Dostupno na: <https://lag-medjimurskidoliibregi.hr/javni-poziv-za-organizacije-civilnog-drustva-na-ukljucivanje-u-aktivnosti-projekta-pop-ruralni-hubovi/>
- [4] Kantar, S., Svržnjak, K., (2019): POP-UP RURAL SOCIALLY-INNOVATIVE HUBS – CASE STUDY FROM CROATIA. Proceedings of the 9th International Scientific Conference Rural Development 2019 Edited by prof. Asta Raupelienė. ISSN 2345-0916 (Online). Dostupno na: <https://ejournals.vdu.lt/index.php/rd/article/view/469/762>
- [5] Kantar, S. (2016): Razvoj ruralnog turizma. Potencijali Koprivničko-križevačke županije. Doktorska disertacija.
- [6] Održana završna konferencija projekta POP-UP Ruralni društveno-inovativni hubovi. Dostupno na: <https://lag-medjimurskidoliibregi.hr/odrzana-zavrсна-konferencija-projekta-pop-up-ruralni-drustveno-inovativni-hubovi/>
- [7] POP-UP ruralni društveno-inovativni hubovi. Dostupno na: <https://lag-medjimurskidoliibregi.hr/provedeni-projekti/pop-ruralni-drustvo-inovativni-hubovi/>
- [8] PROJECT-RURAL HUB. Dostupno na: <http://www.ruralhub.it/project/>

Photo 033. Dio Berlinkog zida u Schengenu / Part of the Berlin Wall in Schengen